

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. XIX. De lectione Martyrologii. Exemplorum quanta sit vis. De Cruciatibus
sanctorum Martyrum. De usu, & ritu legendi Martyrologium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

lente vivere mundo desit, ut viveret Deo. Hic teste Baronio ^r, cum esset Romæ anno quarto Julii Summi Pontificis, Symbolum scripsit suæ fidei memorabile documentum, quod Latino idiomate coram Pontifice recitavit. In hoc autem symbolo sive componendo, sive è Græco in Latinum traducendo adiutorem fuisse Athanasio Eusebium Vercellensem Episcopum refert Guillelmus Baldesanus in Historia Pedemontana, quæ manuscripta Taurini asservatur in Bibliotheca Ducis Sabaudia, ex tabulario Vercellenfis Ecclesiæ. Imò solum Eusebium ejus Auctorem agnoscunt alii, ut testatur Voilius in fine dissert. 2. de tribus Symbolis, qui etiam ait Latine primum scriptum fuisse, & ex Latino Græcè redditum: nam Latinus contextus unus est, Græca autem exemplaria plurimum variant. Jam supra dictum est, quid per Symbolum intelligamus, & quam multæ sint hujus vocis significationes, quas omnes eleganti carmine explicavit in Symbolicis quæstionibus Achilles Bocchius ^f Bononiensis. Est autem hoc Symbolum tessera Orthodoxorum, Apostolicæ fidei fusioem continens explicationem. Olim quotidie ad Primam cantabatur, ut Honorius ^t scribit: nunc diebus tantum Dominicis congregata in unum majori frequentia populi recitatur, ut sanctæ fidei confessio ea die apertius celebretur, qua Dominus noster præcipua ejusdem fidei mysteria operari dignatus est. Hac enim die, ut sancti Patres observant ^u, novæ lucis primordia mundi originem illustraverunt. Hac die Patres nostri mare rubrum sicco vestigio transierunt. Hac eadem die panem de cælo omne delectamentum in se habentem acceperunt. Initio ejusdem diei natus de Virgine Christus, dictaque die postmodum baptizatus, aqua in vinum mutata recreavit convivas, & de quinque panibus multiplicatis quinque milia hominum satiavit. Hac die resurrexit à mortuis, & januis clausis ingressus ad discipulos dedit eis Spiritum sanctum, & potestatem remittendi peccata. Hac die Spiritus sancti gratia discipulorum corda divinis charismatibus replevit. Hac die Joannes mirandam illam visionem vidit, cujus plura sunt sacramen-

^r Baron. ann. 340. nu. 11. ^f Achil. Bocch. initio lib. 1. qq. Symbolicarum. ^t Honorius in Gemma anime lib. 2. c. 59. ^u Leo Magn. ep. 81. ad Dioscorum. August. ser. 154. ^v 151. de temp. Origen. hom. 7. in Exod. Basil. hom. 2. ex am. Bedæ lib. de equinoc. vern. apud Baron. ann. 198. n. 4.

ta, quam verba. Demum hac die futura creditur generalis resurrectio, & totius mundi renovatio, quando qui bona fecerunt ibunt in vitam æternam, qui verò mala in ignem æternum. Meminit hujus symboli Gregorius Nazianzenus ^x, & de illo post sanctam Hildegardem, post Brunonem Herbipolensem, & Richardum Pampolitanum insignè scripsit opusculum Nicolaus Serarius ^y. Agit item de illo Genebrardus lib. 3. de Trinitate. Diem verò Dominicam, qua hoc symbolum recitamus, vocat Sophronius ^z Hierosolymorum Archiepiscopus diem dominam: Theodorus Studita ^a diem pacis: Chrysostomus ^b diem panis, & lucis. Quædam Ecclesiæ recitant post symbolum collectam de sanctissima Trinitate, ut, qui dedit nobis veræ fidei Sacramenta cognoscere, gratiæ quoque præsidia conferat, quatenus fidem nostram anime actio, probet charitas. Illa enim dumtaxat fides in pretio habenda est, quæ per dilectionem operatur.

^x Nazianz. orat. 21. ^y Serar. tom. 2. opusc. 2. Sophr. orat. de Nat. ^a Theod. Stud. cat. 11. ^b Chryf. hom. 5. de resurrect.

§. XIX.

DE LECTIONE MARTYROLOGII.

Exemplorum quanta sit vis. De cruciatibus sanctorum Martyrum. De usu, & ritu legendi Martyrologium.

RECTÈ à quodam dictum est, longum esse. Idem veterum sanctorum vitas literarum monumentis mandari voluit Spiritus sanctus, ut, quam quisque vivendi rationem elegit, ex propriis exemplis exploret, & dirigat ad veritatem, ut sanctus Nilus ^d scribit. Et ut docet Symmachus ^e Papa, illa monita discipulorum conscientiam erudiunt, quæ probantur exemplo. Sine pudore invitat ad innocentiam, qui illam fuerit ipse sectatus ^f. Nescio quo pacto tenacius hæret doctrina operum, quam verborum, atque illi verè docent, qui cum dixerint quid faciendum sit, probant faciendo: quos

^e Senec. Ep. 6. ^d Nilus in lib. ascetico. ^e Symmach. Epist. 2. ^f Seneca Ep. 53.

quos magis admireris cum videris, quam cum audieris. Magnus Basilii & pietatis studiosos ad sanctorum exempla consideranda eleganter hortatur, quia sicut pictores, inquit, cum imaginem ex imagine pingunt, exemplar identidem reserptantes lineamenta ejus transferre conantur magno studio ad suum opificium; ita qui sese meditantur omnibus numeris virtutis absolutum reddere, velut simulachra quaedam spirantia & actuosa sanorum vitas respicere oportet; probaque opera illorum sua imitando facere. Non ignoravit Ecclesia sancti Spiritus magisterio edocta hoc saluberrimum bene vivendi documentum, ideoque præcepit, ut quotidie in divinis Officiis sanctorum in memoria è Martyrologio recitaretur, ut audientes beatorum Martyrum, aliorumque piorum hominum invicta certamina ad similem pugnam animarentur. Nam illi tanquam pugiles Christi Tyrannorum rabiem experti secti sunt, tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt. Alii fustibus exsi, sagittis confixi, unguibus ac pectinibus excarnificati, torcularibus pressi, ignibus consumpti fuerunt. Alii stipitibus affixi, ferarum dentibus discepti, ponderibus gravati, altero brachio vel summis pollicibus appensi, trochleis elevati, testaceis fragmentis dilaniati. Alii pugnis contusi, verubus transfixi, ardentibus laminis, facibusque combusti, ad metalla damnati, in mare demersi, capillis suspensi, lapidibus obruti, in equuleo extensi, melleque peruncti sub ardentissimo Solis aestu vesparum moribus objecti. Quid sanctas Virgines memorem, quibus evulsi dentes, excisa lingua, amputatae mammillae? Quid universam illam tyrannicæ crudelitatis suppellectilem enumerem, nervos, pedicæ, numellas, manicas, fustes, catenas, vincula, lora, virgas, scorpiones, sartagine, tauros aneos, craticulas, lebetes, galeas ignitas, tela, gladios, exilium, carcerem, & mortem denique ipsam, quæ sola mitis fuisse inter tot supplicia videtur? Omitto sanctorum Confessorum prolixum, & incruentum martyrium, eorumque omnium, qui Deo placuerunt, angustias, afflictiones, vigiliæ, jejunia, silentium, nuditatem, & innumeras tribulationes. Hæc utique cogitatio omnem nobis torporem ex animo excutiet, acerrimosque ad virtutem stimulos admovebit. Quid enim dicturi sumus, ait sanctissimus Ephræm^b, in

^g Passil. Epist. 1. ad Gregor. h Ephr. serm. de laudib. sancti Mart.

die illa horrenda extremi iudicii, cum beatissimi Christi Martyres, juxta folium gloriæ astantes ostendent vulnerum suorum, atrociumque cruciatuum, ac verberum cicatrices in suis corporibus relucens? Nos, inquam, charissimi fratres, quid obsecro tunc tibi ostensuri sumus? quas illic virtutes proferemus? Num charitatem erga Deum, & proximum? Num integram, inviolabilemque fidem? num voluntariam paupertatem, ac terrenorum omnium nuditatem? num forte quietem, & tranquillitatem? num eleemosynas? num commiserationis affectum? numquid spiritum mansuetudinis? numquid orationes mundas? numquid compunctionem salutarem? num vigiliæ, lacrymas, & veram poenitentiam? Felix profectò, atque beatus erit, quem ista tibi comitabuntur: Tunc sociabitur sanctorum choris, qui eorum vestigia sequutus fuerit. Tunc participes passionum, erunt quoque præmii & coronæ confortes. Martyres enim, ut eleganter scribit Salvianusⁱ, ad cœlestis regis januas gradibus poenarum suarum ascendentes scalas sibi quodammodo de equuleis, catastisque fecerunt.

Salvian. lib. 3. de provid.

METRUM XLII.

Felices animæ, quas nec mors dira, nec Orci
Furor cruentus terruit,
Non mundi vis tanta fuit, stygiique Tyranni,
Ut corda eorum frangeret,
Sed penis nutritur amor, vitæque periculis,
Et sanguinis dispendio.
Vt pelagi rupes, circum latrans procella,
Crebris resistit fluctibus,
Sic devota cohors, soboles generosa Tonanti,
Immota canctis ictibus,
Horrendæ genus omne nictis, vitæque cadentis
Annos jugaces despicit.
Membra secit ferro, salientia viscera rostris
Ferox scelles extrahat.
Pectora dilanet rigidis moribunda flagellis,
Discepat unguibus genas,
Congerat in ventrem liquefacti pondera plumbis,
Tundatque terga fustibus,
Torreat ignis sacibus, corrupta veneno
Propinet ori pocula,
Plectinibus carnem laeret, nexuque rotarum,
Et bestiarum dentibus,
Lumina diripiat, dentes evellat, & artus.

R r e r r

In

In frustra cunctos amputet :
 At tamen invictum patri in pectore robur,
 Viresque servat integras,
 Statque animo constans Martyr, sævique lacessit
 Licetoris ad poenas manus.
 Heu quantum fremuit scelerata potentia Reg-
 gum,
 Ut Christi amantes perderet !
 Quanta seges mortis, quam multa reperta su-
 pellex,
 Quæ rumpet lesbi moras !
 Ille suis pascit flammarum incendia membris,
 Sed crescit in flammis amor.
 Hic trabe suspensus caput inter sidera condit,
 Terram perosus impiam.
 Detracta cute regales ostentat honores
 Amictus ille murice.
 Quid memorem fumo exinctos, retroque va-
 pore,
 Taurisque clausos æneis ?
 Quid pice perusos ? media quid in urbe pro-
 terve
 Ludibrio plebis datos ?
 Onimium dilecta Deo, pars magna polorum
 Phalanx beata Martyrum :
 Non ego (si faciles superi mea vota secudent,
 Mihiq; dent pati, & mori)
 Non ego præ vestra fortunam optavero regum,
 Vestrae coronæ particeps.
 Hoc nempe ad superos iter est. Jam claudite cœli
 Viam, poëtae, lacteam.
 Sanguineam docuit Christus, Christumque se-
 quenti
 Quotquot fuer. Martyres.

2. Hic finis, & scopus est, ob quem Ecclesia singulis diebus post Primam legi voluit Martyrologium, ut eorum facta imitemur, quorum exitus admiramur. Præclare Augustinus k. Solemnitates Martyrum exhortationes Martyriorum sunt: ut imitari non pigeat quod celebrare delectat. Illorum autem nomina anticipata lectione recitantur, quorum memoria sequenti die recolitur, quatenus venturæ festivitatis celebrationem digniori apparatu præveniamus. Post lectionem sequitur versus, quo pretiosam in conspectu Domini sanctorum mortem commemoramus, qui pretio sanguinis emerunt immortalitatem. Tum ipsos exoramus, ut Dei clementiam nostris inclinent necessitatibus, quò vitæ huius momento a ternitatem acquirere va-

k Aug. ser. 27. de Sanctis,

leamus. Ter deinde divinum imploramus ad-
 jutorium, ut in nomine sanctissimæ Trinitatis
 adversus Diabolum, mundum, & carnem ar-
 mati peccata præterita desicemus, præsentia
 detestemur, futura caveamus. Additur ver-
 sus *Respice Domine in servos suos*, quo omnes co-
 gitationes, & operationes nostras ad finem di-
 rigimus sempiternum. Post actum directionis
 solent Monachi longam audire lectionem ex re-
 gula S. Benedicti, quem usum commendat A-
 malarus l. Pro hac in Breviariis brevis lectio
 posita est ad Capituli absolutionem. Tandem
 omnium fratrum, familiarium, & benefacto-
 rum in pace quiescentium memoriam agimus,
 recitatis more antiquo eorum nominibus, qui
 ea die obierunt. In quem usum in antiquis Cœ-
 nobiis Necrologia sunt, in quibus fratrum, &
 benefactorum obitus describuntur. Hac ratio-
 ne inchoata dies non nisi optimum finem forti-
 ri poterit, quàm à sanctorum intercessionibus,
 & pia mortuorum recordatione auspicati su-
 mus. Primi qui scripserunt Martyrologium
 fuerunt Notarii Romanæ Ecclesiæ tempore S.
 Clementis Papæ, non autem Eusebius, ut qui-
 dam perperam existimarunt; de qua re, & de
 variis Martyrologiis legendus Baronius in Præ-
 fatione, & Annotationibus Romani Martyro-
 logii. S. Cyprianus m præcipit notari diem
 mortis cuiusque Martyris, ut eorum inquit
 commemorationes celebrare possimus. Mag-
 nus item Gregorius n scribit Eulogio Episco-
 po Alexandrino, qui petierat sibi transmitti
 Martyrum gesta ab Eusebio Cæsariensi colle-
 cta, dicens non extare Romæ hujusmodi li-
 brum: deinde addit: Nos autem penè omnium
 Martyrum distinctis per dies singulos passio-
 nis collecta in uno codice nomina habemus,
 atque quotidianis diebus in eorum veneratione
 Missarum solemniter agimus. Non tamen in eo-
 dem volumine quis qualiter sit passus indicatur;
 sed tantummodo nomen, locus, & dies passionis
 ponitur. Unde fit ut multi ex diversis terris,
 atque Provinciis per dies, ut prædixi, singu-
 los, cognoscantur martyrio coronati. Porro
 ritum legendi in Ecclesia Martyrologium an-
 tiquissimum esse constat ex regula Canonico-
 rum Grodegandi Metensis Episcopi cap. 18.
 ex vita quoque S. Bernardi Episcopi Hildes-
 heimensis apud Brouverum in Sideribus Ger-
 mania.

l Amalar. lib. 4. c. 1. m Cyprian. Epist. 37.
 n Greg. lib. 7. Epist. 29.

mania. Hugo autem Menardus in notis ad Sacrament. S. Gregorii putat non fuisse in usu ante tempora Ludovici Pii.

§. XX.

DE PRECIBUS, ET SUFFRAGIIS,
ATQUE DE FINE OFFICII.

Cur ad Primam, & Completorium quadam preces certis diebus recitentur. Cur etiam in laudibus & Vesperis commemoratio- nes sanctorum fiant, itemque sancta Crucis, & deprecatio pro pace. De versu Benedicamus Domino. De Oratione ad B. Virginem, quæ dicitur in fine cuiusque horæ. Quis Antiphonam Salve Regina composuerit.

I. **I**am spatium consecimus prolixi discursus, quo singulas divinarum laudum particulas, Deo favente explicavimus. Restant adhuc leviora quædam fragmenta, quæ omnino, ne pereant, colligenda sunt. Quidam enim versus, ac breves aliquot Orationes certis diebus, & horis ex præscripto Ecclesiastici Canonis recitantur, ut, sicut dicit Apostolus, *o Fiant obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate.* Hæ preces ad Primam & Completorium frequentari solent, quibus horis generalis quoque confessio recitatur, ut quicquid in nocte vel die quocunque modo deliquimus, poenitentia lavacro mundemus, sicut scriptum est: *p Dixi confitebor adversum me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* In Laudibus item ac Vesperis unaquæque Ecclesia juxta proprii ritus consuetudinem Beatæ Mariæ Virginis, sanctorumque suffragia eorumdem solemniter commemoratio implorat, ut, quos solemniter veneratione prosequimur, etiam simili conversatione sequamur: quos beatissimos prædicamus, ad eorum beatitudinem tota aviditate curramus: quorum delectamur præconiis, eorum patrocinii sublevemur. Hi sunt qui assidue orant pro nobis, quorum intercessione humana juvatur infirmitas, excitatur negli-

q 1. Tim. 2. p Psalm. 31.

gentia, ignorantia eruditur. Confirmate igitur amicitias cum sanctis Angelis, ait B. Leo Papa 9, intrate in civitatem Dei, cujus nobis spondetur habitatio: & Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribusque sociamini. Unde & illi gaudent, gaudete. Horum divitias concupiscite, & per bonam æmulationem ipsorum ambite suffragia. Cum quibus enim fuerit vobis consortium devotionis, erit & communio dignitatis, Et Theofridus Abbas r, Digni sunt, inquit, apud homines honore, qui quotidie interpellant pro hominum salute. Memor humanæ fragilitatis hoc gratiæ nobis clementia Salvatoris contulit, ut, quod peccatores per nostra non possumus merita, per sanctorum impetremus patrocinia. Jam securi de sua solliciti sunt pro nostra salute. Offeramus ergo illis laudis sacrificium, ut pro nobis fumus incensorum ascendat de oratione sanctorum, qui per manum Angeli divino præsentatur conspectui: vestigia sequamur eorum, quibus ipsi sequuti sunt Dominum. Inspiciamus perfectam eorum vitam; & emendemus nostram, quæ minus composita est, ut nostri sint adiutores in precibus, quorum sumus imitatores in actibus. Relinquamus cum Apostolis omnia, ut liberè sequamur Domini vestigia. Martyribus associemur in passione, ut eisdem participemus in consolatione. Ne fur domum nostram perforadiat, Confessorum vigilias mens nostra custodiat: Ornemus lampades cum Virginibus, ut intremus cum eis ad nuptias, quando venerit Sponsus. Memoriam item facimus sanctissimæ Crucis, ut ascendentes in palmam apprehendamus fructus ejus, quoniam ejus virtute fugantur dæmones, roboratur virtus, vitia propulsantur. Sequitur pro pace deprecatio; magnum etenim est pacis bonum, per quod solum ad vocabulum filii Dei feliciter pervenitur. *Beati pacifici, dicit Dominus, quoniam filii Dei vocabuntur.* Pax serenitas mentis est, ut loquitur Augustinus s, tranquillitas animæ, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcit, humiles elevat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placita, non querit alienum, nihil deputat suum, docet amare quæ odisse non novit, nescit extolli, nescit inflari.

Rrrrr 2 2. Cæ-

q Leo serm. 5. de Epiphania. r Theofrid. Abbas ser. de venerat. sanctorum. s Aug. ser. 167. de Temp.